

СТАНОВИЩЕ

По конкурс за получаване на научна образователна степен „Доктор” по професионално направление 8, 4 „Театрално и филмово изкуство” докторска програма „Кинознание, киноизкуство и телевизия” с кандидат **Петър Иванов Русанов** от **проф. д-р Теодор Янков Янев**

Кратки биографични данни-

Дипломантът Петър Русанов според приложеното Сi Vi е личност с много разнообразен избор на реализация – поет, преди всичко актьор по образование, с изяви в драматургията и режисурата. Сега ни представя една докторантура в областта на кинознанието и демонстрира сериозни кинематографични познания. Бих обобщил – една съвременна личност, която намира изяви задоволяващи един неспокоен артистичен дух

Характеристика на научното представяне на кандидата-

Трудът, с който се представя докторанта „Кинематографичната съдба на пет знаменити романа”, е щателно премислен и конкретизиран в процес на работата и има изключително оригинална форма! Започвам с този увод, защото темата е оригинална и малко анализирана. Това предполага много познания и информация, която трябва да се заложи в разработката. Трудът е позициониран в пет глави, увод, заключение, библиография и филмография. За да не остана с лаконичната информация ще отбележа, че автора е използвал 60 източника и филмография от 34 филма. Цифри, зад които се крие много труд и последователност, която придава на текста научна стойност.

Компактно съдържание, концентрирана информация, анализ със съвременни параметри, точност и индикация на цитиранията. Това са важните фактори при писането на дисертационен труд!

В уводът разбираме насоката и подхода при излагане на текста – използването на теоретико-методическа основа подложена на емпиричния метод в анализа, което дава богати възможности за многообхватно изследване на подбраните филма – екранизации. Очевидно „алхимичния процес“ на екранизацията ще се ражда чрез противопоставянето между киното и литературата. Често пъти въобще няма да очакваме те да се допълват, защото киното ще даде друг емпиричен живот на литературното произведение. Веднага искам да добавя, че киното много хитро се обръща само към утвърдени литературни образци, което не винаги е претекст за успешен кинематографичен финал.

Докторантът се обръща към „дзен философията“, за да теоретизира механизма на преосмислянето на литературните първообрази и архитипите в тях, като кинотвореца чрез въображението си и творческата фантазия ги телепортира в своята кинематография във вид на художествени образи. Следва удачния пример с Куросава и Бунуел – отказ от визуализиране на ретроспекции и интроспекции в „Рошомон“ и „Дневна красавица“, като изключителни художествени постижения развиващи филмовия език и показващи неограничените и иновативни възможности на киноестетиката.

Адмиравам под-главата „Особен поглед“, чрез която дипломанта вмъква тезата за „грапавините“ възникнали между литературен автор и кинематографист (сценарист, режисьор). Нещата в екранизацията не са еднозначни! Симптоматични филми като „Соларис“ на Тарковски, „Полет над кукувемутото гнездо“ на Форман, „Непосилната лекота на битието“, да не говорим за „Идиот“ на Куросава са посрещнати от писателите им на „нож“ заради не одобрението на трактовката. Но, голямото НО се появява

когато напомним, че кино транскрипцията е създадена с художествените образи на друго изкуство и ако не се хареса на зрителя, поне ще предизвика търсенето на литературния първо източник!

Основните глави, в които дипломантът пространно представя практическата реализация и ефекта на няколко световно доказани филм са изложението - основната част на докторантската теза и там ще насоча вниманието в моето становище. На първо място искам да поставя акцент на подбора на филмите, които формират следващите пет глави.

„Тенекиения барабан” е първи роман на Гюнтер Грас в който има спомени от детството, исторически събития, художествена измислица и гротескови елементи. Все възможности за бъдеща кинодраматургията и привлекателни елементи за режисьор като Фолкер Шльондорф. Докторантът последователно излага своеобразния механизъм за измислянето на основните фундаменти на драматургията и по този начин ни приобщава към тезата за уникалността на екранизацията въобще. В същност голямото откритие на режисьора, за да се превърне този роман във филма „Тенекиения барабан”, е че главната роля трябва да е дете, а не гном (джудже). Нещата стават по лесни, когато открива гениалния вариант за изпълнител в лицето на Давид Бенент. Голяма част от сценария е далеч от белетристиката, но духа на романа е духа и на филма.

Ще се пренесем в друга литературна сага, в която с не по-малка сила се налага темата за психичната същност на героите, които са внедрени в кукувичето гнездо на американска психиатрична клиника. „Полет над кукувиче гнездо” на Кен Киси е силна книга, която превръща Милош Форман в голям американски режисьор. С тази игра на думи искам да подчертая силата на екранизацията, която според Форман е „наполовина здрав разум наполовина дързост”. Друг мощен фактор на екранизацията е актьорската игра прецизно заложен в невероятен удачния кастинг на главните и второстепенните герои. Не случайно те са носители на оскари и

множество други награди. Голямата екранизация доказва какъв кардинален фактор е интуицията на режисьор наречен Милош Форман.

Преди да погледна към поредната избрана екранизация ще си позволя да задам един въпрос към Докторанта. Защо в неговия задълбочен анализ няма нито една българска екранизация? В нашето кино има велики примери в тази посока – „Козият рок”, „Време разделно”, „Иконостасът”, „Тютюн”.... С тази забележка не изразявам неудовлетвореност от текста, а повече отправям пожелание! Познанията които демонстрира г-н Русанов ме карат искрено да го посъветвам следващия му труд да е на тема българската екранизация.

Неочаквано и някак без трусове продължаваме анализа с екранизацията на романа „Идиот” на великия Достоевски. При това направена от японски режисьор! Е към националността ще прибавим и космополитния и гениален Куросава! Примерът с тази екранизация е много смело решение от страна на докторанта. Това е един последователно оплют екранен продукт, но в далечната 1951 год. само кинематографичен ум като Куросава ще пренесе действието от романа в наши дни и на японска земя. По повод на филма Тарковски напомня старата, мъдра поговорка” Никой не е пророк в собствената си страна”. Към положителните страни на тази необичайна екранизация докторанта прибавя едно важно изразно средство- черно бялото изображение със своя контраст, на който са подчинени и изградени символиката и рисунака от книгата, а във филма е превърнато в цялостна визуална филмова концепция.

Сагата с „Непосилната лекота на битието” на Филип Кауфман и Жан-Клод Кариер и автора на книгата Милан Кундера завършва с неговата забрана да се екранизират произведенията му.

Владимир Набоков с неговата очарователна книга „Лолита” екранизирана неколкократно, също изпитва неудовлетвореност от кинематографичните трактовки поради комерческия интерес към историята на невероятната

любов. Режисьорът Ейдриан Лайн през 1997 г. прави един „греховен филм”, който в началото трудно намира дистрибутор, а Стенли Кубрик със своята по ранна екранизация от 63- та създава брилянтна версия за човешката склонност към обсебващата обич и саморазрушение при това с голям зрителски успех. Филми с еднаква литературна основа, но вътрешно различни и философски меланхонично преливащи към интимно – греховната атмосфера на романа.

Основни приноси в научната и научно – приложната сфера на кандидата
Безспорна е оригиналността на предложения труд. Важен фактор в работата на Докторанта е обстойното запознаване с литературния първоизточник на екранизацията. Трудът е изключително полезен със своята прагматичност и съсредоточаването върху отделните етапи на кинематографичната реализация. Примерите и детайлното проучване на артистичните режисьорски решения при създаване на екранизацията прибавят ясен научен подход в анализа

Заключение

Всичко изложено до тук в становището ми на този наистина сериозен научен опит, да се представи киноекранизацията с нейните важни детайли са моите аргументи да приема дисертационният труд на Петър Иванов Русев напълно убедено и да предложи на научното жури да му присъди званието „Доктор”.

Аз гласувам с „ДА”!

Проф. д-р Теодор Янев